

**30 åtgärder för
minskat
utanförskap i
Västerås**

Utanförskap

I Västerås är det 20 000 invånare i arbetsför ålder som inte är i självförsörjning utan är i behov av bidrag från kommunen eller staten. Att vara i självförsörjning innebär att man har en bruttoinkomst som överstiger 15 500 kronor per månad. För att bryta utanförskapet behöver fler västeråsare gå från otillräckliga arbetsinkomster och bidragsberoende till självförsörjning. Och Västerås behöver skapa fler arbetstillfällen i staden genom att förbättra näringslivsklimatet för våra arbetskapare.

En omfattande del av utanförskapet har också under lång tid koncentrerats till särskilda områden i Västerås. Att utanförskapet har tillåtits slå rot i hela stadsdelar är allvarligt och ökar risken för parallella samhällen. Där utanförskapet slår rot är också skolresultaten låga samt brottsligheten hög och den upplevda tryggheten lägre. Under senare tid har just otryggheten i dessa områden fått allt större uppmärksamhet. Bland annat genom rapporterna om öppen drogförsäljning och flertalet bilbränder.

Det här är inte ny problematik utan en utveckling som förstärkts under lång tid.

Medan den starka konjunkturen bidrar till att de som står närmast arbetsmarknaden får jobb, kommer andra allt längre ifrån möjligheten att försörja sig själva. Arbetsmarknaden blir alltmer tudelad. Unga utan gymnasieexamen och utrikes födda drabbas särskilt hårt. Något som dessutom förstärks av det stora antalet asylsökande som sökt sig till Sverige under de senaste åren.

Ett långsiktigt arbete, på alla nivåer, krävs för att lyfta Västerås utanförskapsområden. Såväl utanförskapets orsaker som dess konsekvenser måste pressas tillbaka. Klarar vi inte att bryta utanförskapet blir samhället svagare då utanförskapet i slutändan drabbar alla.

Först släcks drömmarna för dem som står utanför. Därefter kommer bidragen och tränger ut jobben och välfärden. Moderaternas plan för ett starkare Västerås fokuserar därför på att bryta bidragsberoendet och att det alltid ska löna sig att arbeta, på nya och enklare vägar in på arbetsmarknaden, nolltolerans mot dåliga skolor samt en trygghet att lita på.

Orsaken till utanförskap och bidragsberoende kan variera men leder oundvikligen till att man står vid sidan av ekonomiskt och ofta även socialt. Det gör att familjer får en närmare kontakt med sysslöshet än med jobb. Det är en situation som är ohållbar. Arbete och egen försörjning är avgörande för att kunna lämna ett utanförskap.

Västerås ska vara en stad där alla, oavsett varifrån man kommer och vilken bakgrund man har, kan växa och komma till sin rätt. Det ska vara en självklarhet att varje elev, oavsett vilken skola den går, ska få det stöd som krävs för att nå kunskapsmålen. Tyvärr ser det inte ut så i dag. Andelen som inte når gymnasiebehörighet låg läsåret 2020/21 på cirka 14 procent. Att så många inte når de mål som krävs för att komma in på gymnasieskolans nationella program får stora konsekvenser. En bra skolgång är för många unga som lever i utanförskapsområden avgörande för att de ska kunna bryta riskerna för ett fortsatt utanförskap. För de unga som exempelvis lever i familjer med sociala problem men går ut skolan med godkända betyg, minskar riskerna betydligt jämfört med dem med samma bakgrund men som går ut skolan utan betyg eller med mycket låga betyg.

Detta problem förstärks samtidigt av att många av dem som lämnar skolan gör det utan gymnasiebehörighet. Det innebär att flera av dem riskerar att ärva sina föräldrar eller äldre släktingars utanförskap. Nästan samtliga områden i Västerås som har störst andel personer med endast förgymnasial utbildning återfinns också bland de områden som högst andel personer har fått försörjningsstöd.

Utanförskap går att bryta. Men det krävs samarbete mellan flera olika nämnder i Västerås som vardera har ansvar för delar av lösningarna, utöver detta behöver Västerås samarbeta med andra huvudmän som Arbetsförmedlingen och polisen. I Västerås samarbetar kommunen, regionen, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen med de personer som står längst bort från arbetsmarknaden genom ett samordningsförbund. Totalt är det cirka 5 000 västeråsare som bedöms vara i behov av samordnade insatser men det är bara 150 till 200 västeråsare per år som får en samordnad insats. Det är för få västeråsare som får möjligheten att komma till sin rätt!

Västerås har Sveriges femte högsta andel försörjningsbidragstagare som är fast i ett långvarigt bidragsberoende. Det är två placeringar bättre än föregående år. Tyvärr beror inte förbättringen i rankingen på att Västerås har förbättrat sitt arbete, andelen som är fast i ett långvarigt bidragsberoende har ökat till 53,9 %, utan för att andra kommuner har blivit sämre i en snabbare takt än Västerås försämring.

Även långvarigt bidragsberoende går att bryta genom en bra politik från stadens sida. År 2010 hade Borås och Västerås nästan samma andel som var fast i långvarigt bidragsberoende. Borås har sedan dess genom hårt arbete lyckats bryta det långvariga beroendet av försörjningsstöd hos många av sina invånare. Från 2010 har Borås sänkt andelen med långvarigt bidragsberoende från cirka 41 % till dryga 30 % under samma period har Västerås andel ökat från cirka 41 % till nästan 54 %. Boråsmodellen innebär att ansvaret för försörjningsstöd flyttas från socialtjänsten till en arbetsmarknadsnämnd med fokus på vidareutbildning eller praktik. Att bryta utanförskapet är att se till att människor kommer till sin rätt.

Det finns ett tydligt samband mellan ett bra näringslivsklimat och en högre sysselsättningsgrad i grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden det vill säga personer med funktionsvariationer, personer som inte har en högre utbildning och invandrare. För att bryta utanförskapet duger det inte att Västerås bara är på plats 120 i företagsranking. Det som håller tillbaka Västerås i Svenskt näringslivs företagsranking är framförallt inom områden som politikerna och den förda politiken snabbt kan få genomslagskraft. Under de senaste nio åren har Västerås tappat hela 76 placeringar inom service och bemötande, 98 placeringar inom tjänstemännens attityder till företagande, 111 placeringar inom konkurrens från kommunen och hela 146 placeringar inom kommunpolitikernas attityd till företagande. När Västerås motarbetar företagarna blir konsekvenserna att utanförskapet biter sig fast.

Integrationen av nyanlända behöver ske mer skyndsamt. De två till tre år som en nyanländ har rätt till etableringsersättning behöver vara helt fokuserade på att leda till en försörjning under etableringstiden. Det bör inte vara möjligt att en vuxen nyanländ genomgår

grundskoleutbildning, gymnasieutbildning och en högskoleutbildning om det finns en möjlighet till en försörjning genom ett arbete.

Åtgärder för fler elever som klarar kunskapskraven och tar en gymnasieexamen

- Barngruppernas storlek i förskolan ska följa Skolverkets riktmärke
- Inget barn ska lämna lågstadiet utan att ha lärt sig läsa, skriva och räkna vilket kräver fler undervisningstimmar i matematik, svenska och engelska
- Lovskola för högstadieelever som inte har godkänt i matematik, engelska eller svenska
- Lovskola för gymnasieungdomar som riskerar att inte få en gymnasieexamen
- För den som saknar gymnasieutbildning ska målet vara återgång till gymnasiet eller att gå vidare till vuxenutbildningen
- Förstärka Studie- och Yrkesvägledningen på grundskolan så fler gör val som leder till vidareutbildning eller arbete
- Erbjudna gymnasieprogram som matchar arbetsmarknadens behov

Åtgärder för att minska ungdomars utanförskap

- Utökad och förebyggande samarbete kring riskelever mellan familjen, skolan och socialtjänsten
- Prioritera stödet till ungdomsidrotten
- Prova konceptet "första bostaden" som innebär lägenheter med enklare standard för ungdomar
- Anställa fler fältande socialsekreterare och utöka den sociala insatsgruppen
- Arbeta för fler trygghetsvandringar
- Utveckla särskild avhoppbarverksamhet för ungdomar i gängkriminalitet
- Införa att polis och socialtjänst kontaktar vårdnadshavare inom 24-timmar när en ungdom misstänks för brott
- Förhindra barnvräkningar

Åtgärder för att skapa en balanserad arbetsmarknad

- Förbättra företagsrankingen
- Reglerlättnader för företag
- Serviceinriktad tillstånds- och myndighetstillsyn
- Fler företagsetableringar med inriktning mot instegsyrken

Åtgärder för att minska behovet av försörjningsstöd

- Införa Boråsmodellen. Det långvariga beroendet av försörjningsstöd behöver brytas
- Kräv heldagsaktivitet/praktik med jobbfokus och obligatorisk närvaro för att öka anställningsbarheten för att få försörjningsstöd

Åtgärder för en bättre integration

- Förstärkt föräldrastöd för nyanlända föräldrar
- Introduktionsprogrammen ska vara på heltid och individanpassas
- Ställ högre kvalitetskrav på SFI och på att det ska vara heltidsstudier

- Kräv heldagsaktivitet/praktik med jobbfokus och obligatorisk närvaro för att öka anställningsbarheten och för att få försörjningsstöd
- Underlätta för att snabbt komma i arbete genom information om och utbildning i bristyrken
- Inför ett mentorsprogram för nya västeråsare kopplat till tidigare yrkeserfarenheter.
- Inför motsvarigheten till UF-företag för nya västeråsare som vill starta eget
- Samverka med idrotts- och kulturföreningar för att nya västeråsare ska bli delaktiga i föreningslivet
- Säkerställ att alla som kommer till Västerås får tydlig information och utbildning om det svenska samhället
- Arbeta mot hederskultur, exempelvis hedersrelaterat våld och barnäktenskap
Västerås stad ska inte finansiera verksamheter som tillämpar könsseparering beroende på religiösa och kulturella skäl som exempelvis separata badtider
- Samverka med Polismyndigheten och andra myndigheter för att utvisningar ska kunna verkställas. Västerås ska endast stödja de som har uppehållstillstånd

Utanförskap berör alla nämnder och det krävs åtgärder på många nivåer. Här har vi presenterat ett antal men ytterligare förslag för att minska utanförskapet i skolan finns i vårt utbildningsprogram och åtgärder för förbättrat näringslivsklimat finns i vårt näringslivsprogram. Därutöver finns ett program för sociala frågor, när den egna kraften inte räcker till.